

Tillgängliga skolor

GODA EXEMPEL PÅ HUR LOKALER KAN ANPASSAS

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Tillgängliga skolor

GODA EXEMPEL PÅ HUR LOKALER KAN ANPASSAS

Upplysningar om innehållet:
Sonja Pagrotsky, sonja.pagrotsky@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2012
ISBN: 978-91-7164-849-5
Text: Lena Ländin, Mediabaren i Stockholm
Foto: Malin Hoelstad
Produktion: ETC Kommunikation
Tryck: LTAB, november 2012

Förord

Tillgänglighet är ett komplext begrepp med många olika aspekter. Generellt används tillgänglighet för att beskriva vad som krävs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika villkor som andra. Det handlar bland annat om att kunna ta sig fram och att kunna delta i olika verksamheter. Tillgänglighet är kopplat till rättigheten att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna ta del av vad samhället har att erbjuda: information, kunskap, utbildning, arbete med mera. Samtidigt är det så att de flesta av oss bär barn, matkassar och bagage, vi drar barnvagnar och shoppingvagnar, och många av oss har någon gång i livet svårt att se, höra och gå. Att öka tillgängligheten är nödvändigt för några av oss men samtidigt angeläget för alla. Denna skrift innehåller goda exempel från arbetet med tillgänglighet i skollokaler.

Syftet med skriften är att ge insikt och förståelse för att elever har olika behov och att ge idéer och inspiration till hur skolan kan utformas på ett bra sätt för alla elever. Samtidigt är det viktigt att visa att det är möjligt att kombinera estetik och funktionalitet.

Projektet har initierats och finansierats av Sveriges Kommuner och Landstings FoU-fond för kommunernas fastighetsfrågor.

Texten är skriven av Lena Ländin, Mediabaren i Stockholm, och bilderna är tagna av fotograf Malin Hoelstad. De har haft hjälp av en styrgrupp bestående av Nina Lovén, Sigtuna kommun; Lena Mellbladh, Borås stad; Berith Ramstedt, Huddinge kommun; Per Thunman, SISAB, Stockholms stad och Per Uppman, Karlstads kommun vilka har lämnat värdefulla synpunkter.

Sonja Pagrotsky och Magnus Kristiansson, Sveriges Kommuner och Landsting, har varit projektledare.

Stockholm november 2012

Gunilla Glasare och Jan Söderström
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

- 9 Kapitel 1. Inledning
- 13 Kapitel 2. Skolvardagen kan vara full av hinder
- 19 Kapitel 3. Stockholm: "Skolans lokaler ska fungera för alla"
- 27 Kapitel 4. Borås: "Viktigt göra skolan tillgänglig tillsammans"
- 37 Kapitel 5. Huddinge: "Det måste finnas en politisk vilja och budget"
- 45 Kapitel 6. Sigtuna: "Målet är att alla skolor ska bli tillgängliga"
- 50 Mer information

Inledning

En stor del av skolorna i Sverige är inte tillgängliga för alla. Men så behöver det inte vara. Med enkla medel, som exempelvis automatiska dörröppnare, bättre skyltning och effektivare städning, kan många hinder undanröjas. En anpassad miljö är bra för alla som vistas i skolans lokaler, inte bara för elever med funktionsnedsättning.

Den nya skollagen, som innebär att elever har rätt att välja vilken skola de vill gå i, har ytterligare aktualiserat problemet med bristande tillgänglighet. Elever med rörelsehinder, syn- eller hörselnedsättning samt astma och allergi ska kunna delta i skolarbetet på samma villkor som sina klasskamrater. Därför måste många gamla skolor anpassas och tillgängligheten för elever med funktionsnedsättning bli bättre.

Tillgängligheten i skolan gäller inte enbart eleverna utan också anhöriga och personal. En pappa med rörelsehinder ska kunna delta på föräldramöten eller besöka sitt barn eller rektorn i skolans lokaler. Skolan ska även vara en fungerande arbetsplats för lärare med funktionsnedsättning.

Skolans lokaler används också till annan verksamhet, exempelvis som vallokaler, och dessa ska enligt lag vara tillgängliga för alla medborgare.

Tillgängligt tänkande bra för alla

Tillgänglighet angår hela samhället, inte enbart de med en specifik funktionsnedsättning. Exempelvis är automatiska dörröppnare till hjälp för den som kör barnvagn eller tillfälligt tar sig fram med kryckor. En ramp vid entrén kan

Genom att bygga tillgängligt kan alla komma in i skolans lokaler.

underlätta för många äldre som använder rullator och tydlig skyltning är bra för alla som ska orientera sig på en ny plats.

År 2008 undersökte Skolverket tillgängligheten i de svenska skolorna på uppdrag av regeringen. Resultat var nedslående. Det saknades hiss och/eller tillgänglighetsanpassad toalett i hälften av grundskolorna och över en tredjedel av gymnasieskolorna.

Vanligast var avsaknad av automatiska dörröppnare samt ommarkerade nivåskillnader. Många dörröppnare var dessutom felplacerade i hörn så att en person i rullstol inte kunde nå dem. Dessutom saknade ungefär var tredje skola en utrymningsplan som fungerar för rullstolsburna. Felen och bristerna gällde framförallt gamla skolor, som inte byggts enligt dagens byggnormer.

I nya skolor är bristande tillgänglighet inte lika vanligt eftersom plan- och bygglagen numera kräver att alla nybyggen och större ombyggnader ska vara tillgängliga. Men elever och andra med funktionsnedsättning riskerar att utestängas även från nya skolor på grund av okunskap hos byggprojektledare, arkitekter och beställare.

Enkla hinder ska tas bort

Boverkets föreskrifter ”Enkelt avhjälpna hinder” (HIN2) är ett steg i rätt riktning för att komma i gång med tillgänglighetsarbetet i gamla skolor. Ramper, automatiska dörröppnare, kontrastmarkeringar för personer med nedsatt syn och tydliga skyltar är några exempel på hur skolan på ett enkelt sätt kan anpassas för alla.

Föreskrifterna innebär att allmänna lokaler och platser ska göras mer tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Allmänna lokaler i skolan kan exempelvis vara rektorsexpeditionen, aula, gymnastiksal, matsal och vissa platser utomhus som parkering, gångvägar och entréer.

Goda exempel som inspirerar

Viljan att anpassa landets skolor finns, men enligt Skolverket är osäkerheten stor hos skolhuvudmän, rektorer och annan personal om hur man faktiskt gör. Målet med den här skriften är att visa olika konkreta exempel på hur skolbyggnader kan blir mer fysiskt tillgängliga på ett relativt enkelt sätt.

Representanter från fyra olika kommuner delar med sig av sina erfarenheter och berättar hur de har arbetat med att förbättra tillgängligheten i sina skolor. Här beskrivs också vilka olika hinder som kan utestänga en elev från undervisningen och gemenskapen i skolan.

KOMPISBÄNK

Skolvardagen kan vara full av hinder

Otillgänglighet innebär utanförskap. För den elev som exempelvis använder rullstol kan en tröskel eller en trappa betyda att han eller hon inte kan delta i skolarbetet på samma villkor som sina klasskamrater. Omarkerade dörrar, glasrutor och trappsteg är en olycksrisk för den som har nedsatt syn. Även för elever med hörselnedsättning eller astma och allergi kan skolmiljön många gånger vara ett hinder. På följande sidor listas vanliga tillgänglighetsproblem för elever med funktionsnedsättning.

Smilla Westlander, 15 år

15-åriga Smilla Westlander går i åttonde klass på Sandgärdsskolan i Borås. Hon har ett medfött ryggmärgsbräck, vilket gör att hon använder rullstol.

”Det fungerar ganska bra för mig i den här skolan. Det finns en ramp till huvudentrén och en automatisk dörröppnare. Tunga dörrar är besvärliga och det är jobbigt att alltid be om hjälp. Toaletten här är rymlig och anpassad. Jag kan aldrig vara med på idrottslektionerna eftersom det är trappor dit och det saknas en hiss. Det har pratats om att göra en hiss i sju år nu, men inget händer. Inte för att jag är så mycket för idrott, men det känns tråkigt att inte kunna vara med mina kompisar. När de har idrott får jag göra läxor eller prov i stället.”

VANLIGA TILLGÄNGLIGHETSPROBLEM VID RÖRELSEHINDER

- Tunga dörrar.
- Trappsteg, nivåskillnader, trösklar.
- Svårt att nå saker som placerats högt.
- För lite plats att manövrera rullstolen.
- Trånga passager och dörrhålor.
- Branta stigningar.
- Ojämnt eller ”sugande” underlag.

Mickaela Persson, 17 år

17-åriga Mickaela Persson går andra året på humanistiska programmet på Kungsholmens gymnasium i Stockholm. Hon har nedsatt syn sedan födseln.

”Jag har gått i flera olika skolor, men det här är den som är mest anpassad. Här finns metallister på golvet som fungerar som ledstråk. Ledstråken hjälper mig att hitta i korridorerna. Jag ser bara ljus och mörker och orienterar mig med hjälp av ljud, fönsterljus och min käpp. Det gäller att alltid vara observant. På min gamla skola fanns det fasta bänkar och stolar mitt i korridorerna. Ibland gick jag in i dem och det var ju lite pinsamt. I skolan har jag hjälp av en assistent och i skolarbetet använder jag en vanlig dator, som har talsyntes och punktdisplay.”

VANLIGA TILLGÄNGLIGHETSPROBLEM VID SYNNEDESÄTTNING

- › Avsaknad av ledstråk och hållpunkter gör det svårt att orientera sig på stora platser.
- › Ensidig färgsättning gör det svårt att hitta ingångar, urskilja golv från vägg, hitta trappor, dörrar med mera.
- › Avsaknad av ljudkällor försvårar orientering.
- › Liten text eller dåliga kontraster på skyltar försvårar läsning. Det gäller även bristande användning av symboler, relief eller punktskrift, så kallade taktila skyltar.
- › Dålig belysning eller bländande motljus och reflexer.
- › Dörrhandtag, räcken/ledstänger, lysknappar med mera är svåra att hitta.
- › Ute- och innemiljö innehåller omarkerade hinder som den med nedsatt syn riskerar att gå in i.

VANLIGA TILLGÄNGLIGHETSPROBLEM VID HÖRSELNEDSÄTTNING

- › Akustiska förhållanden med lång efterklang kan förbättras med exempelvis ljuddämpande plattor i taket och ”tassar” på stolsbenen. Även hörselteknisk utrustning som teleslingor underlättar.
- › Dålig belysning försvårar möjligheten att läsa på läpparna och att kommunicera med teckenspråk.
- › Kombinationen av stora rum och många människor kan göra det svårt att kommunicera. Avskärmningar eller tillgång till mindre grupprum kan underlätta.
- › Svårighet att höra brandlarm kan lösas med ett visuellt larm.

VANLIGA TILLGÄNGLIGHETSPROBLEM VID ASTMA OCH ALLERGI

- › Dålig ventilation.
- › Bristande rutiner för vådring.
- › Undermålig städning på svårtillgängliga ytor.
- › För hög innetemperatur. Bör vara runt 20 grader.
- › Fuktskador på byggnaden (mögel och bakterier).
- › Damm/smuts utifrån samt fukt från ytterkläder.
- › Träd och växter som avger pollen, särskilt nära ventilationsintag och fönster. Starkt doftande växter kan också ge problem.
- › Avdunstning från kemikalier i exempelvis byggmaterial eller rengöringsmedel.
- › Pälsdjur.
- › Starka parfymer.
- › Överkänslighet mot viss kost, exempelvis nötter, fisk och citrusfrukter.

Tips: Astma- och allergiförbundet har tagit fram en checklista som heter ”Allergirond i förskolan och skolan”, som är ett praktiskt hjälpmedel för att förbättra inomhusmiljön i skolan. Där finns bland annat råd om hur ventilation och inomhusklimat, städning och kost kan hanteras för att minska allergirisken i skolan. Målet är att ronden ska resultera i en handlingsplan och tydliga ansvarsområden för exempelvis vaktmästare, måltids- och städpersonal.

STOCKHOLMS STAD

”Skolans lokaler ska fungera för alla”

Hur kan en gammal skola, som byggts utan tankar på tillgänglighet, förvandlas och bli tillgänglig för alla? För att få svar på den frågan startades ett pilotprojekt med tre gymnasieskolor i Stockholm.

– Vi insåg att vi behövde några försöksskolor för att lära oss vad som fungerar och vad som inte gör det, berättar Stig-Erik Öström, som ansvarade för pilotprojektet på Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).

SISAB är ett kommunalt fastighetsbolag som äger och förvaltar merparten av huvudstadens skolor och förskolor. Målet med tillgänglighetsprojektet var att hitta en modell för hur Stockholms cirka 180 grundskolor och gymnasier skulle kunna anpassas så att de blir tillgängliga för alla – elever, föräldrar, personal och besökare.

– Det är viktigt att fundera på vad man vill uppnå. Det här handlar inte om att anpassa för en enskild elev utan att det ska fungera för alla.

SISAB får sina uppdrag av utbildningsförvaltningen

Stig-Erik Öström, ansvarig för pilotprojektet på Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).

Skolexpeditionen ska vara tillgänglig och en receptionsdisk med en lägre del är en bra lösning.

i Stockholms stad och redan 2007 såddes fröet som ledde fram till pilotprojektet där innerstadsskolorna Kungsholmens gymnasium och Norra Real ingick liksom förortsskolan Blackebergs gymnasium.

– Vi fick i uppdrag av utbildningsförvaltningen att inventera alla gymnasieskolor för att undersöka vad som behövde göras för att möta kravet på att så kallade enkelt avhjälpna hinder skulle vara borta år 2010. Vi skulle inte bara ta reda på vad som skulle göras utan också hur.

Exempelvis handlade det om att installera dörröppnare, bygga ramper, tydligare skyltning och att underlätta för personer med nedsatt syn genom så kallade ledstråk och kontrastmarkeringar.

Bestämde vad som skulle anpassas

Sagt och gjort, tillgänglighetskonsulter engagerades och samtliga gymnasier i kommunen inventerades efter samma formulär.

– Vi upptäckte ganska snabbt att vi behövde förbättra inventeringsformuläret för att vi skulle förstå vad vi faktiskt skulle göra. Det rådde en hel del oklarheter om vilken dörr eller trappa som avsågs. Men vi löste det med att fotografera alla föreslagna åtgärder och bifoga bilderna till inventeringen, säger Stig-Erik Öström.

I dag har samtliga skolor i staden inventerats. Utgångspunkten i arbetet var kommunstyrelsens beslut att alla offentliga lokaler skulle vara tillgängliga och enkelt avhjälpna hinder tas bort enligt Boverkets föreskrifter.

– Men hela skolan är inte en offentlig lokal utan en arbetsplats så vi fick först definiera vilka delar av skolan som vi ansåg var offentliga.

I Stockholms skolor är det bland annat rektors- och vaktmästarexpedition, aula, gymnastiksal, matsal och utomhusmiljöer som parkering, entréer och gångvägar. En anpassning av dessa delar ingick också i budgeten som gjordes för varje skola.

– Vi prissatte alla standardåtgärder. Exempelvis satte vi pris per styck på breddade dörrar och dörröppnare, pris per meter på vägledande markering och så vidare. På så sätt fick vi en ungefärlig uppfattning om vad det skulle kosta.

Variationerna visade sig vara väldigt stora från skola till skola. Från 100 000 kronor till kostnader på uppemot 10–15 miljoner kronor. Totalt landade budgeten på 600 miljoner kronor för de 180 inventerade grund- och gymnasieskolorna.

Ledstjärnan i arbetet var att alla personer med funktionsnedsättning skulle kunna ta sig till alla allmänna utrymmen i skolan.

– Om det krävdes en hiss för detta så skulle vi ta den kostnaden. Det ingick i vårt uppdrag liksom att vi skulle bygga tillgänglighetsanpassade toaletter, säger Stig-Erik Öström.

Lärorikt pilotprojekt

För att komma till skott i verkligheten behövde utbildningsförvaltningen och SISAB tre skolor att testa tillgänglighetsarbetet på. År 2010 startades pilotprojektet med de tre gymnasieskolorna.

Till vänster: Här har nedersta trappsteget markerats för att underlätta för personer med synnedsättning.

Mitten: Ledstråk av metall fungerar bättre än målade eftersom färgen slits och är svår att känna.

Till höger: I skolans aula har en så kallad flexstep installerats. Det är en trappa som kan förvandlas till en plattformshiss. På så sätt kan även personer med rörelsehinder ta sig upp på scenen i aulan.

”Det går inte att sätta i gång byggprojekt hur som helst i skolan. Det är en arbetsmiljöfråga och det är viktigt att föra en diskussion med skolan hur detta kan lösas.”

Projektet var både utmanande och lärorikt. I styrgruppen ingick, förutom SISAB, en representant från utbildningsförvaltningen och en extern byggprojektledare. Tillsammans med tre olika byggföretag började de arbetet med att anpassa skolorna så att de skulle bli mer tillgängliga.

Trapphissar, dörröppnare, kontrastmarkeringar, anpassade toaletter och tydligare skyltning var några av de viktigaste åtgärderna.

Både Norra Real och Kungsholmens gymnasium är byggda runt förra sekel-siftet och mycket mäktiga i sin arkitektur.

– Vi hade aldrig gjort det här förut och behövde prova oss fram. I de två ”palatsskolorna” var vi tvungna att göra vissa avvägningar. Det går inte att sätta in vad som helst, säger Stig-Erik Öström.

Han ger ett exempel från Kungsholmens gymnasium där scenen i aulan var svår att nå för den som är rörelsehindrad.

– Om vi skulle ha byggt en ramp skulle den ha gått från aulans ingång fram till scenen för att inte bli för brant. Det var inget bra alternativ. I stället installerade vi en så kallad flexstep. En smart lösning som ser ut som en trappa, men som också kan bli en plattformshiss.

Dialog ger motivation och förståelse

Stig-Erik Öström menar att det finns lösningar på det mesta, men att det är oerhört viktigt att tillgänglighetsarbetet sker i samarbete med skolan. För att få acceptans och skapa motivation krävs dialog.

– Det går inte att sätta igång byggprojekt hur som helst i skolan. Det är en arbetsmiljöfråga och det är viktigt att föra en diskussion med skolan hur detta kan lösas. Många gånger beror skolornas tveksamhet på att de inte orkar med störningen som ett byggprojekt kan medföra, konstaterar Stig-Erik Öström, men poängterar att detta kan lösas med att en del av arbetet förläggas utanför skoltid eller att vissa delar av skolan spärras av under arbetets gång. A och O är att detta sker i samråd med skolledningen som är ansvarig för arbetsmiljön.

En ramp, som smälter in i skolans gamla arkitektur, har byggts i en av korridorerna. Trappan intill har målats vit för att synas bättre.

För att ta reda på hur anpassningen i de tre skolorna fungerade i praktiken gjorde utbildningsförvaltningen och SISAB under 2011 en utvärdering. Bland annat bjöd styrgruppen in representanter från Synskadades riksförbund för att få synpunkter och konkreta tips.

– Det mest anmärkningsvärda var att vissa åtgärder som föreslagits i inventeringen inte fungerade, konstaterar han.

Exempelvis var det inte bra med målade golvmarkeringar som en hjälp för personer med synnedsättning att hitta rätt. Problemet var att de var svåra att känna och att de blev slitna. I stället föreslogs metallister.

Det visade sig också att gräskanten utanför skolan var bättre som ledstråk till entrén än de plattor som lagts i marken.

– Det var väl då vi förstod att vi inte förstod, säger Stig-Erik Öström och ler.

Fler skolor på gång

Kunskapen och erfarenheterna från pilotprojektet ska nu omsättas i praktiken. Närmast väntar ytterligare skolor i Stockholm på en uppräckning på tillgänglighetsområdet. SISAB:s plan är att skriva ramavtal för anpassning i skolorna i det kommande projektet.

– Målet är att skapa ett byggteam som kan lära sig och förstå hur det här

ska göras på rätt sätt. Utan kunskap är det lätt att det blir fel, säger Stig-Erik Öström och berättar att SISAB totalt arbetar med 250 olika byggprojekt i Stockholm där tillgänglighetsperspektivet är med.

Vid nybyggen och större ombyggnader är tillgängligheten en självklar del i processen. Förutom att anpassa den fysiska miljön tas även hänsyn till andra tillgänglighetsproblem som kan röra personer med exempelvis allergi eller hörselnedsättning.

För att undvika allergier finns en materialdatabas som innehåller så kallade trygga material som inte utsöndrar kemikalier eller annat som kan skapa allergier.

– Vi lägger exempelvis aldrig in linoleummattor i våra lokaler eftersom de måste vaxas. Vaxet blir till ett fint puder som kan skapa irritation i näsa och hals, berättar Stig-Erik Öström.

Fokus på lösningarna

SISAB har också uppfört en helt ”tyst” byggnad på Alviksskolan strax utanför Stockholm för att skapa optimala förutsättningar för elever med hörselnedsättning. Väggar och tak i betong, dubbla fönsterglas, rätt belysning och en tyst ventilation är några åtgärder som förbättrat skolmiljön för elever och andra som har svårt att höra.

Sammantaget finns det mycket kvar att göra innan Stockholms alla skolor är tillgängliga. Men resan dit har börjat.

– Det viktigaste är att inse att detta inte är något val utan faktiskt något som ska göras. Om fokus läggs på att lösa problemen i stället för att ifrågasätta om det är nödvändigt eller värt pengarna, blir det mycket enklare.

Mer information: kommunikation@sisab.se

Tydlig skyltning och orienteringstavlor med punktskrift gör det enklare att hitta rätt.

EXPEDITION

BORÅS STAD

”Viktigt att göra skolan tillgänglig tillsammans”

Borås har kommit långt i sitt arbete med att tillgänglighetsanpassa kommunens skolor. Ett viktigt verktyg är den så kallade Tillgänglighetsdatabasen (TD), som ger konkreta råd om vad som kan göras och hur.

– Det är bland annat därför det har hänt så mycket hos oss, konstaterar Lena Mellbladh, heltidsanställd tillgänglighetskonsulent i Borås stad.

Hennes tjänst är strategiskt placerad på Lokalförsörjningsförvaltningen som ansvarar för de kommunala byggnaderna i Borås, både ny-, om- och tillbyggnad samt i förvaltningsskedet. Lena Mellbladh är spindeln i nätet när det gäller att öka tillgängligheten i både gamla och nya lokaler.

Sedan 2007 har hon och hennes kolleger förbättrat miljön i flera gamla skolor med hjälp av Tillgänglighetsdatabasen.

– Vi hade försökt jobba med tillgängligheten tidigare, men visste inte riktigt vad vi skulle göra. Vad var ett ”hinder”? säger Lena Mellbladh och syftar på Boverkets föreskrifter om att ”enkelt avhjälpta hinder” ska tas bort i den offentliga miljön.

Lena Mellbladh, tillgänglighetskonsulent i Borås Stad.

I lektionssalen för hemkunskap har en köksö anpassats så att den som använder rullstol enkelt kan använda både diskbänk och spis.

I dag vet hon att lösningen exempelvis kan vara automatiska dörröppnare, ramper, borttagna trösklar, ledstråk och kontrastmarkerade trappor och dörrar.

– I den här databasen fanns svaren på mina frågor och jag insåg att jag kunde använda den i mitt arbete.

Tillgänglighetsdatabasen startades av Västra Götalandsregionen. Den har nu vuxit och är öppen för kommuner och landsting i hela landet som behöver stöd i sitt tillgänglighetsarbete. Databasen innehåller både formulär för att inventera fastigheter och förslag på konkreta ombyggnader eller mindre åtgärder. Förutom Tillgänglighetsdatabasen arbetar kommunen med Västra Götalandsregionens riktlinjer för fysisk tillgänglighet, som i vissa fall är tuffare än lagen.

– Genom att följa dessa blir även skolorna tillgängliga för alla.

Stor okunskap bland arkitekter och byggare

Lena Mellbladh har tidigare under många år arbetat som fastighetsförvaltare, en erfarenhet som hon har stor nytta av i sitt dagliga arbete.

– Jag kan ta diskussionerna med arkitekterna och byggarna. Det finns en stor okunskap om hur man bygger tillgängligt, även när det gäller nybyggen. Men jag tror att alla vill göra rätt, bara man ger dem rätt förutsättningar. Därför är

utbildning och samarbete så viktigt, säger hon och berättar att hon tillsammans med det kommunala funktionshinderrådet och Borås stads handikappkonsulent planerar utbildning för 450 chefer i Borås stad.

– Vår vision är att utbilda alla 10 000 anställda i kommunen. Men vi börjar med cheferna så att de får insikt, förståelse och kunskaper om frågan.

Hon säger att målet är att snickaren ska sätta handfatet och spegeln på rätt höjd och att stensättaren ska vara så kunnig att han förstår att det är fel på ritningen om ledstråket till skolentrén går rakt in i en buske.

Tillgängligare med enkla medel

Osäkerhet och okunskap är den krassa verkligheten och det är också en viktig orsak till varför tillgänglighetsarbetet i skolorna ofta är eftersatt. Lena Mellbladh menar dock att det inte behöver vara så svårt. Med ganska enkla medel kan en gammal skola anpassas och bli betydligt bättre än tidigare.

Eftersom en skola inte klassas som allmän lokal utan som en arbetsplats har Borås stad beslutat sig för att bekosta anpassningen av de allmänna utrymmena i skolan.

– Vi anpassar entréer, kapphallar, matsal, aula och vägen till expeditionen. Om skolan vill ha anpassning i eller in i klassrummet, med exempelvis dörröppnare, särskild belysning eller teleslinga får skolan ta den kostnaden. Det är viktigt att vi gör skolan tillgängligare tillsammans. Det går inte bara att säga att allt ska byggas bort, påpekar Lena Mellbladh och menar att skolan kan bidra genom att placera klasserna så att vissa hinder kan undvikas, både fysiska och andra.

Hon berättar om ett exempel då skolan engagerade sig för en elev som inte tålde pälsdjur. Genom dialog med föräldrar och elever lyckades skolan sätta ihop en klass där eleverna förband sig att inte ha pälsdjur.

Automatiska dörröppnare och hiss underlättar för många. Det så kallade dörrsvepet bör markeras i golvet. Om nivåskillnader i marken jämnas ut är det enklare att ta sig fram med rullstol.

”Tack vare Tillgänglighetsdatabasen har vi fått veta konkret hur vi ska göra för att skolorna ska bli mer tillgängliga.”

– Det är mycket som går att ordna fast folk inte tror att det går. Det är många gånger som vi gjort saker som inte går, säger hon med ett leende.

I Borås stad finansieras anpassningar under 25 000 kronor med hjälp av den löpande underhållsbudgeten. Utöver detta finns en miljon kronor öronmärkta för enkelt avhjälpta hinder i offentliga lokaler.

De vanligaste anpassningarna i gamla skolor är exempelvis automatiska dörröppnare, ramp till entrén, utjämnade nivåskillnader, borttagna trösklar och breddade dörrar. Minst en toalett ska vara anpassad med plats för rullstol. Handfat och spegel ska vara placerade i rätt höjd och dörren bör ha ett så kallat draghandtag.

För att underlätta för personer med synnedsättning finns ledstråk i marken till entrén och dörrar och pelare har målats i kontrasterande färg mot omgivningen. Även skyltning och belysning kan vara till stor hjälp för att förbättra tillgängligheten.

– Tack vare Tillgänglighetsdatabasen har vi fått veta konkret hur vi ska göra för att skolorna ska bli mer tillgängliga. Den kunskapen har vi också använt när vi gjort större ombyggnader på gamla skolor och när vi har byggt nytt.

Passade på vid större renovering

Orsaken till att Borås kommit så långt i sitt arbete med tillgängligheten tror Lena Mellbladh är att det finns ett fullmäktigebeslut på att detta är ett prioriterat område.

– Det handlar mer om vilja och engagemang än om tekniskt kunnande, säger hon.

Lena Mellbladh har bra stöd från sina chefer och det är en stor fördel att hon sitter mitt bland ingenjörer och projektledare som planerar olika byggen.

– Exempelvis granskar jag ritningar och är med under hela byggprocessen, vilket säkerställer att tillgänglighetsfrågorna finns med i tidiga skeden. Dessutom blir de påmind om frågan eftersom de ser mig på jobbet varje dag.

Utöver enklare anpassningar har skolorna i kommunen också fått ett lyft på tillgänglighetsfronten i samband med större renoveringar, så kallade ”passa på-åtgärder”.

Dörren har kontrastmarkerats för att den ska bli lättare att urskilja. Skyltarna bör dock sitta vid sidan av dörren och inte mitt på. Då är risken stor att den som har nedsatt syn får en dörr i ansiktet om han eller hon går nära för att läsa.

Vänster: Fördömlig skyltning och kontrastmarkerad hissknapp.

Höger: Risken för allergi är också ett tillgänglighetsproblem i skolan, som kan lösas med hänsyn.

När en del av en skola skulle renoveras efter en fuktskada togs medel ur den tillgänglighetsbudget om en miljon kronor som finns i Borås. Byggnaden anpassades med ramper, borttagna trösklar, automatisk dörröppnare, breddade dörrhåll och lågt hängande kroker. Dessutom gjordes en sal för hemkunskap tillgänglig. Det byggdes en köksö med gott om plats under diskbänk och spis så att den som använder rullstol lätt kan komma intill. Ugnen är upphöjd och har sidohängd lucka.

I dag finns en elev i skolan som använder rullstol och anpassningen innebär att hon kan delta i undervisningen på samma villkor som sina klasskamrater.

– Det är vår uppgift att göra alla byggnader tillgängliga, oavsett om skolan har elever med funktionsnedsättning eller inte.

Måste våga försöka

Lena Mellbladh menar också att attityden till tillgängligheten i skolan måste förändras. När hon diskuterar tillgänglighet får hon ibland höra kommentarer som ”vi har inga sådana elever här”.

– Då brukar jag säga att ”de kanske inte kommer in ...”

Hon har också haft diskussioner om varför det är viktigt att bygga om entrén så att den blir tillgänglig. ”Vi bär så gärna” är en vanlig kommentar, berättar hon.

– Men ingen vill bli buren. Alla ska kunna ta sig in på egen hand.

Lena Mellbladh har dock full förståelse för att det kan vara svårt för kommunerna att veta hur de ska arbeta med tillgängligheten i skolan.

– Allt kanske inte blir perfekt till en början, men man måste försöka.

Mer information: lena.mellbladh@boras.se

Vänster: De svarta prickarna markerar platsen för dörrhandtaget.

Höger: Prickarna signalerar nivåskillnad och den mörkblå dörren är väl synlig mot de vita väggarna.

Rymlig och plan korridor i kombination med kontrastmålade hörn.

Vänster: Trappan har fått en handledare och prickmarkerats till hjälp för elever och andra med synnedsättning. Handledaren fungerar bland annat som orienteringsmärke.

Höger: Borttagna trösklar och breda dörrhåll gör det lättare att ta sig fram med rullstol. Dörrfodren är målade i grått för att skapa kontrast mot de vita väggarna.

Vänster: En tillgänglighetsanpassad toalett har gott om manöverutrymme. Spegeln bör inte sitta för högt och dörren ha ett så kallat draghandtag. Det grå kaklet fungerar även som kontrastmarkering liksom den gråmålade dörren. **Höger:** Markerad dörröppnare och klädkrokar i lämplig höjd.

Den som har en synnedsättning kan ha svårt att uppfatta glasdörrar. Genom enkla markeringar kan onödiga olyckor undvikas. Långa dörrhandtag är också att föredra eftersom de är lättare att hitta. Även lekplatser kan göras mer tillgängliga. En rullstol kör lätt fast i sanden, men ett plant underlag gör att även den som använder rullstol kan delta i leken.

Vänster: Hinder på skolgården bör ha en målad markering.

Höger: Även den som har ett rörelsehinder kan gunga eftersom konstruktionen är bred och inte kräver att den som gungar har balans.

HUDDINGE KOMMUN

”Det måste finnas en politisk vilja och budget”

Nyckeln till ett framgångsrikt tillgänglighetsarbete är att det finns en politisk vilja att satsa och att det är förankrat hos kommunens chefer. Det menar Berith Ramstedt, som samordnar arbetet med att undanröja ”enkelt avhjälpna hinder” i Huddinge kommun söder om Stockholm.

– I början var det trögjobbat och svårt och vi har lärt oss mycket under resans gång, säger hon.

Tillgänglighetsarbetet påbörjades under 2006 då kommunstyrelsen fattade beslut om att ta fram en handlingsplan för att undanröja så kallade enkelt avhjälpna hinder.

– Efter ungefär tre år stod det klart att arbetet med tillgängligheten behövde permanentas. Det här är inget man gör med lillfingret, konstaterar Berith Ramstedt, som nu arbetar med tillgänglighetsfrågorna i kommunen på halvtid.

Det visade sig dock att det skulle bli svårt att få något gjort i skolorna om det inte fanns extra pengar till detta. Ramper, breddade dörrar, ledstråk, kontrastmarkeringar, hörslingor och andra anpassningar välkomnades av rektorerna – bara det inte belastade skolans budget.

Berith Ramstedt, utredare och samordnare för tillgänglighetsarbetet i Huddinge kommun.

En skolentré på plan mark är att föredra framför trappor och branta lutningar.

– Jag minns ett samtal jag hade med en rektor i början av vårt arbete. Han tyckte allt var jättebra och sa sedan ”men vi har inga pengar”.

I dag är tillgänglighetsarbetet i Huddinge kommun en naturlig del av verksamheten. Nu finns en budget på en miljon kronor för offentliga lokaler och tre miljoner för offentliga platser för att få bort de hinder som finns på kommunens åtgärdslista.

I Huddinge finns ett 30-tal kommunala skolor och flera har på olika sätt anpassats för att bli mer tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

– Det gäller att vara ute i verkligheten och få en bild av hur det faktiskt ser ut. Många hinder är lätta att glömma, men ganska enkla att åtgärda.

Fokus på lösningar i stället för hinder

Under det första året inventerades samtliga vallokaler i Huddinge kommun. Alla hinder dokumenterades i ett skraddarsytt excelark som utformats efter förlaga från myndigheterna Handisam och Boverket.

– Jag gillar effektiva processer och ville att det skulle vara klart och tydligt för alla inblandade vad som skulle göras – från inventering till åtgärd.

Inventeringsdokumenten från myndigheterna hade endast fokus på hinder. Därför utvecklade Huddinge kommun ett eget ark som sorterade in hindren i tre olika kategorier:

- › Enkelt avhjälpt hinder.
- › Hinder som utreds vidare.
- › Hinder som åtgärdas vid annan ombyggnad, så kallad ”passa på-åtgärd”.

Inventeringen gjordes tillsammans med tekniskt kunnig personal från kommunens fastighetsbolag Hüge fastigheter, som sedan fick beräkna vad det skulle kosta. Därefter skickades samma dokument tillbaka till Berith Ramstedt som gjorde en formell beställning. Byggarbetet utfördes sedan av fastighetsbolaget med hjälp av olika underentreprenörer.

– Vi har inte satt någon prislapp på vad som är ett enkelt avhjälpt hinder. I stället ser vi utifrån nyttan av anpassningen. Många skolor används som röstlokaler och demokratifrågan är högt prioriterad, säger hon och påpekar att det inte går att generalisera i det här arbetet.

– När jag började med det här trodde jag att vi skulle kunna effektivisera och beställa borttagande av 15 000 trösklar. Men det var ju inte så enkelt. Man måste ut i verkligheten och se hur det faktiskt ser ut.

Värdig entré viktigt

Efter den första inventeringen beslutade Huddinge kommun att göra en prioriteringslista över vilka lokaler som först skulle anpassas. Högst upp hamnade ”demokrati” och därmed vallokaler, vilket gjorde att cirka 80 procent av budgeten på en miljon kronor satsades på att anpassa olika skolmiljöer.

– Vårt mål har varit att en person självständigt ska kunna ta sig från entrén

Vänster: Breda dörrhåll och en metallist i stället för tröskel fungerar även för rullstolsburna.

Höger: Skåp i olika höjder är en enkel och bra lösning.

”Många tänker att en ramp är till för en person som använder rullstol eller rullator. Men i en skola kan den även användas på andra sätt.”

till den offentliga lokalen. Utöver det har vi också anpassat toaletterna så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Berith Ramstedt berättar att kommunen vid ett tillfälle valt att satsa 50 000 kronor på att bygga om en ramp som var alldeles för brant. En bidragande orsak till satsningen var att rampen gick in till en skolmatsal som användes av många människor. Dels av skolans personal och elever, dels användes den som röstlokal och för annan uthyrning.

– Många tänker att en ramp är till för en person som använder rullstol eller rullator. Men i en skola kan den även användas på andra sätt. Den kan vara en ny lektyta som ger nya möjligheter och smälter in i miljön. På vintern kan den exempelvis användas som rutschkana.

Krävs politisk vilja och årsbudget

Vägen till ett framgångsrikt tillgänglighetsarbete är, enligt Berith Ramstedt, att det finns en politisk vilja att satsa och att det är förankrat hos kommuncheferna. Därför är det ingen tillfällighet att hennes tjänst är placerad på kommunstyrelsens kansli.

– Det gäller att få tyngd i frågan och en övergripande samordning, säger hon.

Organisatoriskt utgår tillgänglighetsarbetet i Huddinge från en arbetsgrupp med representanter från flera förvaltningar. Dessutom finns en ledningsgrupp där chefer från förvaltningarna och en representant från fastighetsbolaget ingår.

– Jag jobbar för att tillgänglighetsfrågan ska vara en naturlig del av arbetsvardagen och att så många som möjligt ska få kunskap om detta. Vi måste ha en samsyn, annars går det inte.

Även tillgängligheten i klassrummen ska förbättras i Huddinges skolor enligt ett beslut i grundskolenämnden. Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för detta arbete och klassrummen ska nu inventeras med hjälp av en tillgänglighetskonsult.

Politiker fick köra rullstol

Huddinge kommun har även ordnat utbildningsdagar för politiker och tjänstemän för att öka förståelsen. Representanter från organisationen Bygg klokt höll några timmars föreläsning om enkelt avhjälpna hinder och därefter fick deltagarna ge sig ut i verkligheten.

– De fick prova på hur det är att vara synskadad eller rörelsehindrad. Bland annat fick de orientera sig med hjälp av vit käpp och köra rullstol på en gångväg samt uppför en 21 meter lång ramp till biblioteket. Några kom aldrig upp, vilket skapar en bättre förståelse för varför det här är viktigt.

Hon berättar att även några chefer på det kommunala fastighetsbolaget var tveksamma till satsningen på att anpassa skolor och andra lokaler.

"Vad är det för nytta med detta?" "Hur många använder det här?" var vanliga invändningar. I dag fungerar samarbetet mycket bra och det görs också uppföljningar på de anpassningar som gjorts för att se hur de fungerar.

Vill behålla kunnandet

En annan pusselbit i tillgänglighetsarbetet är samarbetet med rådet för funktionshinderfrågor i kommunen. Huddinge kommun har däremot inte använt sig av externa tillgänglighetskonsulter i det inledande arbetet. Berith Ramstedt har gått flera kurser för att bygga upp den egna kompetensen.

– Vi har valt att gå ut i verkligheten själva för att lära oss och för att behålla kunskapen. Det är inte fel att anlita proffsiga konsulter, men deras kunnande måste omvandlas och stanna kvar i kommunens organisation, säger Berith Ramstedt.

Hon berättar att de snickerifirmor som under många år skött arbetet med enkelt avhjälpna hinder i Huddinge nyligen bytts ut efter en ny upphandling.

– I det läget känns det bra att vi är flera som har ett kunnande och kan dela med oss till de nya entreprenörerna.

Vänster: Skyltar med upphöjd text, så kallade taktila skyltar, underlättar för den som har nedsatt syn. Automatiska dörröppnare är en enkel anpassning, men saknas i dag i många skolor.

Höger: Genom att välja kontrasterande färger syns hissörens bättre. Notera även att dörrsvepet markerats i golvet. Den utstickande ledstången kan fungera som orienteringspunkt.

Rymlig korridor med gott om plats för att manövrera en rullstol, samt utrymme att "parkera".

Som ett led i detta har tillgänglighetsgruppen också tagit fram ett förslag till "Tillgänglighetsmanual" tillsammans med en arkitektbyrå. Skriften är ännu inte antagen av kommunfullmäktige, men målet är att denna 16-sidiga skrift ska vara ett verktyg för dem som arbetar med anpassning av skolor och andra offentliga lokaler. I skriften finns enkla instruktioner och bilder på tillgängliga entréer, ramper, trappor, innemiljöer, lämplig färgsättning, rymliga toaletter med mera.

– Tanken är att använda den från planeringsprocess till att snickaren ska kunna ha den här i bakfickan som ett stöd, säger Berith Ramstedt som nu kommit ner en bra bit på sin lista över offentliga lokaler som behöver anpassas för att bli mer tillgängliga.

Inledningsvis låg fokus på skolornas entréer, matsalar och aulor. I dag är mycket av det arbetet påbörjat eller åtgärdat och det är i stället idrottssalar och vissa klassrum som står på agendan.

– Det har varit en utvecklande process. När jag började jobba med tillgänglighet i skolan handlade det mest om problem och svårigheter. I dag pratas det mycket mer om de goda exemplen.

Mer information: berith.ramstedt@huddinge.se

SIGTUNA KOMMUN

”Målet är att alla skolor ska bli tillgängliga”

En tillgänglig skola innebär bland annat att alla elever självständigt ska kunna komma in i skolbyggnaden. Men om det börjar brinna – kan alla komma ut då? Frångängligheten är ett krångligt ord, men minst lika viktig som tillgängligheten.

– Det gäller att skaffa sig kunskap för att kunna göra ett bra jobb, säger Nina Lovén, fastighetsförvaltare på Sigtuna kommuns fastighetskontor Komfast.

Hon jobbar i huvudsak med underhåll av kommunens fastigheter och är även ansvarig för den fysiska tillgängligheten i dessa.

Sigtuna kommun har cirka 40 000 invånare och det finns ett 20-tal skolor i kommunen. Några är nybyggda, andra lite äldre och därmed inte helt tillgängliga.

– Målet är att alla skolor ska bli tillgängliga och vi anpassar dem så fort vi kan. Vi har prioriterat de skolor där det går elever med funktionsnedsättning, men på sikt ska alla skolor vara anpassade, säger Nina Lovén.

Hon har arbetat som fastighetsförvaltare på Sigtuna kommun i snart fem år. Under dessa år har hon

Nina Lovén, fastighetsförvaltare på Sigtuna kommuns fastighetskontor Komfast.

Gemenskapen i skolan bygger på att alla elever kan delta i undervisningen och även vara tillsammans med sina kompisar på rasterna.

Vänster: Avfasad trottoarkant gör det enklare att ta sig fram för den som använder rullstol.
Mitten: En tillgänglighetsanpassad toalett ska ha gott om utrymme. Här finns även en lyftanordning.
Höger: Dörrar kan också öppnas automatiskt med hjälp av en fjärrkontroll.

”När vi renoverar en skola eller andra lokaler är syftet att vi bara ska göra det en gång. Vi ska inte göra några nödlösningar för stunden utan det ska vara hållbart med god kvalitet.”

själv sökt kunskap om hur hon ska kunna arbeta framgångsrikt med tillgänglighetsfrågan. Förutom olika utbildningar har Nina Lovén haft stor hjälp av boken ”Bygg ikapp” av Elisabet Svensson. Den rosa handboken ligger alltid på hennes skrivbord eller följer med ut när det är dags att planera en renovering av exempelvis en skola.

– Alla frågor jag haft, har jag fått svar på i den boken. Här finns många tips på hur man ska bygga. Det gäller ju att veta vad man ska leta efter när man ska anpassa en skola eller andra lokaler, säger hon.

Att vara kunnig beställare är grunden, menar hon, både när det gäller att äska pengar från kommunstyrelsen och att upphandla arkitekt- och byggtjänster.

Undviker nödlösningar

I dag förfogar Nina Lovén över en årsbudget på cirka 300 000 kronor för ”tillgänglighet” och ibland även extrapengar till öronmärkta projekt.

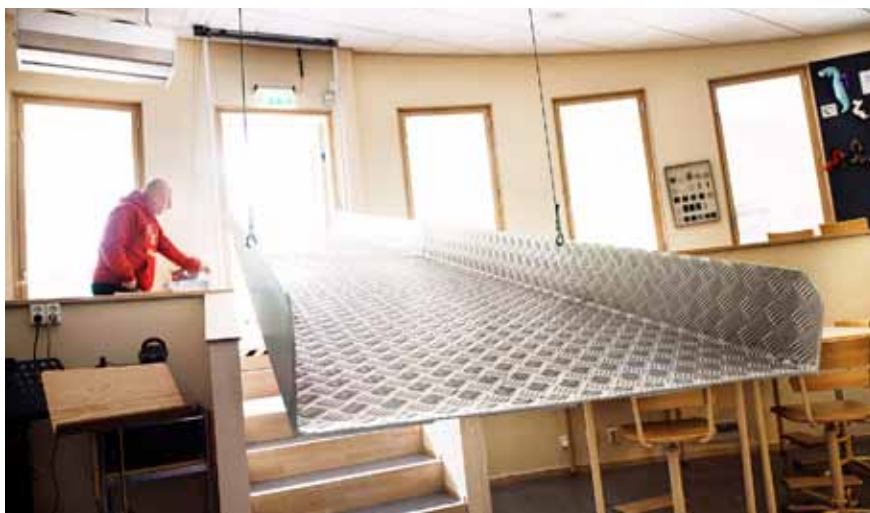
– När vi renoverar en skola eller andra lokaler är syftet att vi bara ska göra det en gång. Vi ska inte göra några nödlösningar för stunden utan det ska vara hållbart med god kvalitet. Då blir det också självklart att ta med tillgänglighetsaspekten.

Det finns också små enkla åtgärder som underlättar vardagen i skolan för en elev med funktionsnedsättning. Som exempel nämner Nina Lovén en entrédörr på en skola i kommunen som var felhängd i förhållande till den ramp som byggts till.

– När det var dags att byta dörren satte vi dit en dörr som öppnades åt rätt håll. Vi passade också på att bredda dörrhålet så att det fick rätt mått, berättar hon.

Trots att Sigtuna kommun har byggt om i flera skolor finns det mycket kvar att göra.

– Eftersom jag ansvarar för allt underhåll i kommunens fastigheter blir det oftast flera ”passa på-åtgärder” där underhållsbehovet och tillgängligheten åtgärdas på samma gång.

Utrymningsmöjligheten för personer i rullstol har lösts med hjälp av en ramp som snabbt kan sänkas ner från taket.

För att få bättre fart på arbetet i kommunen har Nina Lovén inlett ett samarbete med en certifierad tillgänglighetskonsult från ett arkitektkontor. Han ska hjälpa till att inventera skolor och andra lokaler i kommunen och även föreslå förbättringar.

– Vi kom i gång förra året och det känns väldigt bra att få ordentliga underlag på vad som behöver göras. Om man inte har några vettiga underlag går det heller inte att äska pengar, säger Nina Lovén och tipsar om att sedan hon började märka sina budgetansökningar med ”myndighetskrav” eller ”fastighetsansvar” har det underlättat för politikerna att ta beslutet.

Bollplank i ny arbetsgrupp

Nina Lovén är också väldigt nöjd med att kommunen under året satt samman en ny, mindre grupp som ska jobba med tillgänglighetsfrågan. Förutom Nina Lovén ingår bland andra kommunens tillgänglighetssamordnare, cheferna för fastighetskontoret och stadsbyggnadskontoret, representanter från handikapp- och pensionärsorganisationerna samt ansvarig politiker.

– Det är ett bra forum för att bolla de här frågorna. Nu jobbar vi i en mindre grupp än tidigare och det känns mer handlingskraftigt, tycker hon.

Nina Lovén har varit med och anpassat flera skolor i kommunen. Mest har det handlat om att installera automatiska dörröppnare, bygga ramper till entréer och att anpassa toaletter så att de blir tillgängliga för alla. Men hon har även blivit varse att så kallad frångänglighet är lika viktig som tillgänglighet.

Frångänglighet i fokus

Kommunen hade tidigare en projektanställd tillgänglighetssamordnare som bland annat undersökte hur det såg ut i skolorna. I en låg- och mellanstadie-skola visade det sig att det fanns två utrymningsvägar på övre plan, men båda var via trappor.

– Jag fick frågan ”hur har ni tänkt när det gäller frångängligheten?” Det var ju lite pinsamt för skolan var i princip nybyggd, men samtidigt var det tur att problemet upptäcktes i tid, berättar Nina Lovén.

I skolan fanns just då en rullstolsburen elev, som omöjligt skulle kunna ta sig ut om det började brinna.

– Det fanns ingen möjlighet för honom att ta sig ut självständigt. Han skulle inte ens ha kunnat ta sig ut med hjälp av sin assistent eftersom det var flera små trappor innan man kom ut på taket.

Därmed fick skolan och Nina Lovén en utmanande uppgift att försöka lösa. Alla tyckte att det var självklart att alla måste kunna ta sig ut. Frågan var bara hur? En lång ramp som klöv rummet mitt itu var inte någon bra lösning.

– Vi slog våra kloka huvuden ihop när vi stod där i klassrummet. Plötsligt var det någon som sa ”vi hänger upp den i taket”, minns Nina Lovén.

Så blev det också. Den något udda anpassningen kostade 100 000 kronor, och var en värdefull investering.

– Det spelar ingen roll att det inte finns någon med rörelsehinder i skolan i dag. Vi har gjort en anpassning som fungerar också i framtiden.

Mer information: komfast@sigtuna.se

Rampen fortsätter ut på taket, som är den frångängliga utrymningsvägen.

Mer information

Här listas myndigheter och kunskapscentrum som kan vara till hjälp vid tillgänglighetsarbete.

Myndigheter

Boverket

Här finns byggregler och föreskrifter om exempelvis ”Enkelt avhjälpna hinder”

www.boverket.se

Handisam

Här finns information och rådgivning som rör praktiskt tillgänglighetsarbete, exempelvis inventeringsformulär och certifierade tillgänglighetskonsulter.

www.handisam.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Här finns konkreta råd om hur skolan kan anpassas för att bli mer tillgänglig.

www.spsm.se

Kunskapscentrum

Hjälpmedelsinstitutet

Här finns bland annat information om olika hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning.

www.hi.se

Tillgänglighetsdatabasen

Här finns utbildning och verktyg för den som ska inventera och anpassa lokaler.

www.t-d.se

Lästips!

”Bygg ikapp

För ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning”

Utgivare: Svensk Byggtjänst

”Enklare utan hinder”

Utgivare: Boverket

”Riv hindren – riktlinjer för tillgänglighet”

Utgivare: Handisam

”Stockholm – en stad för alla

Handbok för en tillgänglig och användbar miljö”

Utgivare: Stockholms stad

”Tillgänglig lokal”

Utgivare: Sveriges Kommuner och Landsting

”Tillgänglig lokal 2”

Utgivare: Sveriges Kommuner och Landsting

”Tillgängliga och användbara miljöer

Riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet”

Utgivare: Västra Götalandsregionen

Tillgängliga skolor

Goda exempel på hur lokaler kan anpassas

En stor del av skolorna i Sverige är inte tillgängliga för alla. Men så behöver det inte vara. Med enkla medel, som exempelvis automatiska dörröppnare, bättre skyltning och effektivare städning, kan många hinder undanröjas. En anpassad miljö är bra för alla som vistas i skolans lokaler, inte bara för elever med funktionsnedsättning.

Målet med den här skriften är att visa olika konkreta exempel på hur skolbyggnader kan bli mer fysiskt tillgängliga på ett relativt enkelt sätt. Representanter från fyra olika kommuner delar med sig av sina erfarenheter och berättar hur de har arbetat med att förbättra tillgängligheten i sina skolor.

